

A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre 6 frt. — kr.
Fél évre 3 „ — „
Negyed évre . . . 1 „ 50 „
Egyes szám ára . . . 6 kr.
Külföldre egy évre 8 frt. — kr.

Ezen lap megjelenik
hetenkint kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap,
a csikmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

Hirdetések közlési díja:
minden egy hasábos 1 garmond
sört vagy annak térfogatáért
4 kr. minden egyszeri közlés
után 10 kr. bélyegdíj fizetendő.
Nagy és többször közlendő
hirdetményt a kiadóhivatal ár-
kedvezményben részesít.

A „Nyíltér“ rovatban
közleendő cikkek soronként
10 kr. díjért közöltenek.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ-HIVATAL:

Kézdi-Vásárhelyt:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

Csik-Szeredában:

T. Nagy Imre szerkesztő lakásán.

Székely-Udvarhelyt:

Dr. Kádbó Ferenc szerkesztő lakásán.

A lap tartalmát illető közlemények, valamint előfizetési pénzek, hirdetmények, nyíltterek stb. mindhárom szerkesztőségben és kiadóhivatalban elfogadhatók.

Felhívás előfizetésre

a „Székelyföld“ 1883. évi (második) folyamára.

A „Székelyföld“ című közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi, hetenként jelenlégi nagyságában 2-szer megjelenő hirlapra a következő árakkal előfizetést nyitunk:

Egy évre 6 frt. — kr.
Fél évre 3 frt. — kr.
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr.
Külföldre egy évre 8 frt. — kr.

Előfizetési pénzek bármely időben elfogadhatók.

Lapunk azon előfizetőit, kik előfizetéseikkel még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük azoknak beküldésére.

Kérjük egyúttal t. előfizetőinket, sziveskedjenek előfizetéseiket a jelen évre minél előbb megújítani, mert megrendelés nélkül a lapot senkinek sem fogjuk küldeni s fölös példányokat nem nyomathatunk.

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba és pedig K.-Vásárhelyt a nyomdába, vagy Csik-Szeredába T. Nagy Imre, Székely-Udvarhelyre Dr. Kádbó Ferenc szerkesztőkhöz küldendő, vidékről legcélszerűbben posta-utalvánnyal.

A „Székelyföld“ kiadó hivatala.

Bajaink.

Ditrő, 1882. decz. 24.

(Vége.)

Megemlíthetjük még itt a székely népnek mezőgazdasági nyomasztó viszonyait, hogy t. i. a két — s itt-ott három — dűlős ugarrendszer nyűgeiből kibontakozni maig sem bír (mert

ki tudja, mikor lesz valami az arányosításból is, kivált Csikmegyében?) s azért a birtokos ugarban levő földeinek semmi hasznát nem veheti, mert azokat a községek csordái legelik le, és mégis a földadót úgy s oly mérvben fizeti rólu, mint épen a vetésmezőn levőkről s mintha azokról is széna-, sarju- és gabnatermést nyerhetne.

Ez a rendszer még a Bach-féle kormány által lett legelőbb inaugurálva s jelenleg is — talán mert viszonyainkat döntő helyeken maig sem ismerik — így divik különben is nehéz küzdelmekkel s kockázattal járó mezőgazdaságunk fölvirágzásának teljes megállítására. Mert eltekintve az ugarokon legelő marháknak tulajdonosaik birtokaihoz mért aránytalanságától, talán még sem lehetne az ily ugart másképp, mint legelőt, adóztatni mindaddig, míg azon helyzetbe nem juthatunk, hogy mezei gazdaságunkat célszerűen alakíthatjuk és berendezhetjük, mert ez, a mellett, hogy nem igazságos, az adófizetési képességet nem fokozza, hanem épen csökkenti, a mi — úgy hiszem — az állam érdekeivel is összeütközésben áll. És lehet-e kétkedni azon, hogy ez is egyik főoka a székely nép elszegényedésének, a midőn birtoka oly teherrel sújtatik, melyet az meg nem bír, s a kamatnak, t. i. a földadónak fizethetése végett a tőkéhez

kónytelen nyulni? Így jut aztán sok székely gazda az uzsorások körmei közé, a kik tágabb értelemben fogják föl a lelkiismeret szavát, hogysem a megejtett zsákmányt kezeik közül mindaddig kisiklani engedjék, míg annak vér-ereit pióczaképen ki nem szívattyúzták.

És ezek nemcsak egy életrevaló népet vezetnek anyagilag úgy, mint erkölcsileg az örvény szélére, hogy abba maholnap végkép belesodorják, hanem államgazdasági tekintetben is káros és magára az államra nézve vesélyes következmények magvait hordják magukban; mert a hol egy nép jóllétének romjain egyes lelketlen uzsorások gazdagodnak föl és nyerne ez által messze szétterjedő befolyást egy-szersmind, ott azzal az erkölcsi süllyedése is karöltve kell, hogy járjon, minek következményeit fejtegetni nem e sorok földadata.

Miként segítsünk tehát e bajokon? Mondják, hogy nem lehet mindent a kormánytól követelni, és ez tagadhatatlan is, mert társadalmi uton is sok bajt lehet s kell is orvosolni. Hisz ott van a székely egyesület, a mely a székely érdekek védelmében magáról már eddig is többször életjelt törekedett adni.

Azonban, habár a kívándorlásnak, mennyiben az létezőnek tekinthető, kitelepítés általi megátalása, a munkának kívülről befelé terelése, egyes ifjak se-

gélyezése stb. iránti közreműködéseit csak méltányolni lehet és kell, de ezek mind palliatív módszerek lévén, gyökeres orvoslási módokról szükség gondoskodni. Sajnos, hogy némelyek eléggé tudatlanok vagy rosszakaratúak döntő helyeken azt állítani, hogy itt a székely népnek nincs baja. De hogy e nép hallgat, hogy nem lármáz, légkevésbé sem igazolja azt, mintha a felszólalásokat képviselőitől várná. Miután tehát e várakozásának még eddig nem sok jelét láthatni, — tisztelet a kivételeknek — a székely egyesület hazafiasságába kell vetnünk az iránti bizalmunkat, hogy a gyökeres orvoslás kieszközlésére is indirect utoni közreműködését és befolyását a mérlegbe vetni nem habozand. E gyógyszerekre most rámutatni nem akarok, de mégsem mellőzhetem el megemlíteni, hogy egy vasut, a mely Gyergyó felé két irányban is kilátásba van helyezve, ha a nép is az általa szegénysége mellett meghozható áldozatokkal hozzájárulna, vagy ha az állam saját félre nem ismerhető többféle érdekében e kis áldozatot, míg ideje lesz, meghozná: a fennebb jelzett földadóbeli súlyos sérelem az igazság kívánalmához képest megorvosolhatnák; s ha ehez egy kis szabad pálinkafőzés is a kisüstökkel megadatnák: talán az örvény széléről e népet visszarántaná s a munkának és kívándorlásoknak az

A „Székelyföld“ tárczája.

Egy tébolyodott naplójából.

(Elbeszélés.)

Írta: Kádbó Ferencz.

(Folytatás.)

I.

Mikor hazajött, csak árnyéka volt annak a dölözeg férfias alaknak. Asszonyok, lányok bálványa volt; jó barátai szerettek; apánk imádták; jó anyám leginkább szeretete három gyermeke között.

Most aztán alig ismertük meg: elfogyott, halovány arczzinnel, beesett szemekkel. Ereje elszórt idegeiből; alig bírta a járást. Szava zengéstelen, kedélye kihalt.

Akárhogy fagattuk, csak hallgatott. Orvos nem gyógyította meg a baját.

Anyám az örüléshez állott közel; apám kerülte a ház tájkát; öcsém az erdőket barangolta, csak én ültem ágya mellett s hallgattam hörgő leheletvételt s lestem alig-alig felnyíló szemvilágát.

S ő, János, állhatatosan hallgatott.

Hat hónapig vitte ezzel az állapottal. Akkor aztán eltemették. A gyászmenet alatt se jött könny a szemeimre; mindig azon a tanácsán törődtem, mit akkor adott mikor utolsót lélekzett.

— Ha felkerülsz te is, őrizkedj attól a nőtől. Ott lakik a nagyuteza szögletén. Neve A . .

Tovább nem folytathatta: meghalt. . . . Ha én azt a nőt egyszer megkaphatom!! . . .

Szomorú napok jöttek a családra. Alig volt bátyám eltemetve, apám szokatlan változást vettem észre: kerülte a családot s anyámhoz hetekig nem szólt.

Azt hittük, a bátyám gyászos halála okozza ezt a változást nála. Pedig nem úgy volt.

Csak bolyongott a temetőn, parlagba ment mezőkön, szóltalanul, átváltozva, hidegen.

Az a kedélyes, békés, jóságos arcomorrá lett; az életszin tűnődött róla fokokint, napról napra.

Nagy bánata volt.

Utána jártam, megfigyeltem lépéseit, kihallgattam álmait. Nem tudtam nyomára jöni semminek.

Egy éjszaka iszonyu sikoltásra ébredtem fel.

Lázás sietséggel nyitottam be anyám hálószobájába.

Ott feküdt a földön, kezében egy öszszegyűrt levél-félével.

Szemei lehunyva voltak; ágyába segítém.

Ne kiált segítségért, — beszélt hozzám szakadozott hangon — végem van, érzem; valami itt belül megszakadt. Apátokat szeretném látni még egyszer. Nincs itthon, ugy-e? Most is bolyong. Már most

tudom okát különös viseletének. Ez a levél megmondja neked . . . Ne most; majd elolvasod később, mikor már nem leszek. Apádnak mondd meg, hogy megbocsátok neki s értem szenvedését; kérem, bocsásson meg ő is.

Nekem úgy fojtogatta egy megnevezetlen keserves fájdalom a mellemet! Azt hittem, hogy megreped a szívem.

Anyám csak folytatta megdicsőült arccsal, nyugodt lélekkel:

— Hadd el, édes fiam, ne könnyez most: lesz rá idő elég. Családunkon, úgy látszik, átok uralkodik. Ketten már elmentünk: János és én. Vigyázzatok, nehogy ti is következtek. Öcsédet reád bízom: légy gondviselője, szeresd. Isten veled! . . . Látogasd meg a siromat sokszor . . . Édesebb lesz úgy a pihenésem alatta.

Hidegülő ajkával megcsókolta homlokomat . . .

Aztán egyébre nem emlékszem . . .

Sokáig nagy beteg valék. Mikor elhagytam az ágyat, legelső gondom volt a levél.

Láttatok-e fát, tele lombbal, épet, erőset, de mely kérge alatt a rohadást rejteti? Nem fáj nektek látni azt, a mint pusztulásba tér? Ha erős, miért kell elvesnie? Ki intézi így a fának életét? . . .

S láttatok-e családot, hol a fiúk mind gigási birkozásra temett alakok: épek,

erősek!? Boldog családot békében, nyugalomban, jóllétben! . . . És láttatok-e azt egyszerre, mint mikor a virágot derékban kettészakítja a vihar, elveszni, elpusztulni, elzúlni?

Ki intézi így az emberek sorsát, hogy az erős, a békés, a jó, a boldog megsemmisüljön s itt maradjon a törpe, a bolond, a beteg? . . .

Oh, én láttam azt a fát, láttam azt a családot; éreztem évekig azt a fojtogató keservet azok után, kiket egyenkint kísérttem ki a temetőbe.

S mindazok egy asszonyért! . . .

Egy asszony? . . . Egy sátán!! . . .

Csak volt: megtért urához immár.

Most már békésen nyughattok, szerettem: kioltott életek nem maradt boszúlatlan.

II.

A levelet akarjátok olvasni? Ki tudja, hol van? Talán eltemették vele együtt.

Órdögi gondolatok voltak benne:

Bátyám azért volt barna, mert az én szent, drága emlékü anyám hűtelen volt becsületéhez. Én azért szőke, mert egy német dzsidás tisztet szerettem . . .

. . . Hah! minőt titóttam öklömmel az asztalra, mikor elolvastam azt! s minő könyörtelenül fojtottam meg, mikor boszura emelém karomat!

Az a levél ölte meg anyámat.

országba befelé tereltetését 1-hetűvé tenné; azt a tiszta magyar nyelvű és érzelmi népet pedig, mely a magyar államnak és szabadságnak itt a keleti határokon ezer év óta sok véráldozattal hű öre és a keleti barbarizmus ellen védőbástyája volt, felelős kormányunk a magyar államnak megújított erőben és épségben továbbra is fenntartaná.

P. F.

Nagyküllő völgyi helyi érdekű vasút. Szilágyi Virgil, dr. Biasini Domokos, dr. Dániel Gábor országgyűlési képviselő és id. Biasini Domokos kir. tanácsos, mint a nagyküllő völgyi székely vasút előmunkálatai engedményesei, felhívást tesznek közzé, melyben a vasút építési költségeinek fődőzése végett kibocsátandó részvények jegyzésére hívják föl az érdeklődőket. A felhíváshoz mellékelte tervezet szerint az építendő vasút 38 kilométer hosszú volna, főirányát a m. kir. államvasutak Héjasfalva állomásánál venné s Székelyudvarhely déli oldalán végződne, azaz sűrű népességű községeket és városokat érintve, egy, a természet által gazdagon megáldott vidéken fogja a gyors közlekedést előmozdítani. Az egész 38 kilométer hosszú vasút összes építési és berendezési költségei 780,000 forintba kerülnek, vagyis kilométerenként nem egészen 20,527 forintba. E költségek beszerzése végett az előmunkálati engedményesek 1800 darab 500 forintos törzsrészenyit terveznek kibocsátani. E részvényekből 300,000 forint értékű törzsrészenyit még a részvénytársulattá való alakulás előtt kell jegyeztetnie, s a jegyzett összegnek 30%-át szintén az alakulás előtt kell befizetni. Az engedményesek 250 forintból szóló fél törzsrészenyitket is bocsátanak ki. Jegyzéskor egy egész részenyit után 50 forint, fél részenyit után 25 forint fizetendő.

Országos magyar egyesület.

Ha a magyar állam nemzetiségi helyzetét vizsgáljuk, első pillanatra elénkbe tárulnak a következők:

- hogy a magyar nyelvű nép az ország közepét lakja, s így a határszélek, az egy Székelyföld kivételével, nem-magyarajku nép birtokában vannak;
- hogy ezen határszéli területek földesura majdnem mindenütt maga az állam volt, s hogy annak uradalmi területek el ottan most is;
- hogy az idegen ajku népesládoknak hazánk határszélein való elhatalmasodása a magyar gentry hanyatlásában, onán való kipusztulásában és magának az államhatalomnak a magyar nemzetiség el-

Azt hallani egy férfinak, ezüstbe mennő hajszálakkal, perozenkint lassabb verésszívvel, hogy az a nő, kit egész férfiúi korán istensége gyanánt szeretett, kit egy emberélet felén át a szent erények templomának tartott, hogy az a nő csak egy közönséges asszony, mint annyi százezer, hogy az szerelmét megfélemez másokkal is! ... És olvasni annak a nőnek a rágalmát, ki a bűnről csak a szent bibliából birt fogalommal, hogy ő meglopta férjének becsületét, és aztán látni azt a férfit, kivel együtt futott meg harmincz esztendő bűbán, örömben; látni azt a férfit s tudni, hogy az hiszi azokat a rágalmakat! ... nem emberi szívnek elviselésére kigondolt fájdalmak ezek!

És aztán csak teltek a napok; apánk a temetőt járta; én és öcsém, mint valami melancholikus beteg, alig eszmélve éltünk.

A gazdaság kizűlésnek indult, a ház bevételre lepadt. Nem bánta azt egyikünk se.

Már akkor rágni kezdte a férget azt a fát.

— Ideje már dolgozathoz látni — szólt apám egy napon. Eredjete a városba: dolgozzatok ... Az én családom veszendőbe indult, azt sugja valami. Legyen az urnak szent akarata: tűrni fogom meglátogatását keresztényi türelemmel ... De ti még fiatalok vagytok, próbáljátok meg kikérülni a végzetet: a romlatlan szív imád-

nyomására, elfajtanítására irányított százados törekvéseiben találja magyarázatát.

Mert történelmileg igazolt, kétségtelen tény, hogy Árpádnak államot alkotó magyarjai nem a Közép-Tiszánál települtek le, hanem az elfoglalt területet a 7 magyar törzs közt osztva fel, az ország minden részét berajzolták s egyaránt vették birtokukba.

Az avarok idejéből népmonda él; az a monda 3-szoros vágyúruval körülövezettnek állítja Avarországot, a jelenlegi magyar hazát.

Nem kell hozzá nagy tudomány, mégis szembeötlőleg igaz, hogy ama háromszoros vágyúrukról beszélő néphit csak rege, s valójában onnét ered, hogy az avarok a leigázott népesládok közt háromszoros köralakban települtek le, olyképp, hogy a meghódított népeket ezen élő avar-nép-gyűrű közé szorítva, egymástól elszigetelték, s föllázadásuknak még csak lehetőségét sem engedték meg. Ez a háromszoros embergyűrű volt azon háromszoros város, melyről a néprege szól s a megtelepült avar nép fegyvere, kardja, repülő kopjája az a várfal, melyen megtört az idegen ár.

Árpádnak országot foglaló magyarjai, mint az avarral rokon (vagy legalább is egy azon vidékről beözönlött) keleti népfaj, megtelepülése alkalmából, az avarok példájára, azok embergyűrűről szintén gondoskodott.

A 7 magyar törzsből 5 az ország széleit kapta, egynek Erdély jutott, és csak egyetlen törzs maradt az ország közepén.

A magyar lovas, de vadász-halász nép is volt, neki erdő, sík és folyam kellett; azért települt előszeretettel a hegyek által képzett völgyületekbe. Az erdőkben talált vadat, a folyam halat adott neki, a sík lovainak, marháinak volt jó.

Az 5 magyar törzs zöme mindenütt a sík és hegyvidék találkozásánál települt meg, s ekép az ország közepe körül egymással összefüggő csoportjai által embergyűrűt vonva, a középben maradt leigázott népesládokat hatalmában tartva, lehetővé tette, hogy az ország közepén élő magyar törzs egész erejével vonulhasson ellenség elé.

Az ország szélein települt törzsek a hegy aljában elhelyezvén népeik zömét, maguk biztosítására néprajokat bocsátottak ki, melyek a völgyületekből a meghódított népeket a hegyek közé nyomva, ott megtelepültek és magukat az ország határán terülő hegyszorosok és folyamvonalok men-

sága s a férfias munkásság talán gátja lesz annak. S ha nem: zugulódás nélkül visel-jétek ti is sorsotokat. Embernek sorsa: szenvedés! ... Öcséd is veled megy. Egyedül maradok. Megpróbálom megküzdeni a még hátralévő napokkal: az a temetőből hazajáró két árny, egyik reszkető ajkával, másik előlő fehér fűrtelvel, megnepe-sitendik magányos lakásomat. ... Vigyázz az öcsédre. Az ég legyen veletek! Irjatok levelet is olykor; még talán el fogom azokat olvasni tudni. Istennek ajánlak!

... Hogyan ömlöttek könnyeim, mikor leborultam lábaihoz! Hogyan zokogtam a fájdalomtól! Talán akkor éreztem már, hogy még csak egyszer fogom látni!

Még egyszer visszapillantottam a kigördülő kocsirol.

Olyan szép alkonyat volt! Az a megtörött, reszketeg alak, leomló fénylő fehér fűrtelvel, ott állott, kezét áldólag terjesztve utánunk, mialatt a lebukó nap végsugarait ontotta rá. Egy állott ott, mint egy szent, kit az égi dicsfény vesz körül. Szinte láttam ajkai mozgását, a mint áldását mondták ránk ...

Megáldott ... de nem fogott az áldás.

III.

Az én öcsém? ...

Ott voltam a sirjánál; megcsókoltam a hantokat, mik porló szíve felett virágot teremnek.

Ki ülteti a virágokat oda? ... Senki sem! Ugy fakadnak fel onnan minden ta-

tén ismét előre tolt magyar rajok által fedték.

A mostan majd egészen tót Vág-völgy Érséküjvartól fel Liptó közepéig, az eloroszosodott és eltótosodott Hernád és Tárca völgye, az Ipoly és Garam völgy s a felső tiszai völgy magyar kézben volt egykor! Régi emlékek, magyar helynevek, történeti okmányok, s a most már nemzetiségét vesztett magyar köznemes családok igazolják ezt, a mik ott vannak, a mik megvannak, a mik ott élnek most is. Ezeket a csehek uralma törte meg.

Lenn, délről, a törökvilág irtotta ki a magyart, az fogyasztotta ki Szlavóniából is a magyar nemességet, nyugatról meg a németekkel vívott harcokban fogyott nemzetünk, kiknek helyére délről törökkel nyomult fel a szerb, és az osztrák házzal való szövetség kapcsán férközött be nyugati határainkra a német, a morva, a cseh.

A magyar népet, magyar nemességét vesztett vidék a török visszanyomása után uratlan jósággá lett, s mint ilyen, a koronára szállott. A hol volt még törökökkel felnyomott idegen faj, azt a korona szedte jobbágyaiul, a hol nem volt, oda hoztak németet Ausztriából; így lett szerbbé, németté a Bánát, s a Dunántul innenső hajlata.

Erdély belső harcainak mindig csak a magyart nyomták, fosztogatták, s az oláh elem gyarapodását szűlték.

A mohácsi vész után következett harcokban az osztrák ház mellé sorakozott, de az ország belsejében birt javaikból az ellenkirályok s az erdélyi fejedelmek által kiűzött főnemesség kárpótlásul, avagy szolgálatai fejében királyi adományképp az ország nyugati részén kapott birtokokat, s így azon vidékeken ma már koronabirtok, állami jóság csak elvétve akad.

Ellenben az ország belsejében, a dél-keleti, a keleti és északkeleti határokon, mely a török és az ellenkirályok hatalmában volt, az állami javak az osztrák házbéli királyok által hveik között felosztották nem lévén, állami tulajdonul megmaradtak.

Ezen koronajóságokra aztán csak úgy özőnlött be a német, orosz, oláh telepes; de földes ura nem lévén, magyar szomszédság nem határolván, — az osztrák centralizáltikus ábrándok és törekvések által gyámolítva, létesültek az 1867-ki nemzetiségi állapotok.

Ezek előre bocsátása után könnyen érthető, miért nincsen nyugaton állami birtok, hogy miért van csak délen, keleten, északkeleten.

(Vége köv.)

vaszban: meleg lelke, forró szíve elomlott poraiból.

Ne nyuljatok e virágokhoz; szirmaikon gyászos szerelem lehe lakik s illatjukban korai halál száll a szivetekre.

Csak nekem nyílnak e virágok. Nem fog rajtam vaskeze a halálnak s a szerelmet kitéptem már szivemből. Én ápolom őket: oda viszem kicsorduló könnyemet, nehéz keservemet s ráöntöm fejfájára, sirja roskadó halmára. Hadd nyíljanak teljesebben a virágok, hadd legyen rajta zöldebb a fű s álma eszöndesebb a nyugovónak.

Kerestem azt a nőt. Bátyám ismerőit rendre kérdeztem viszonyai felől. Senki sem tudott tájékozást nyújtani.

— Sok asszonynak udvarolt.

Ennyi volt minden, mit megtudhaték. De én nem hagytam fel: ismeretségeket kötöttem, bálókba jártam s pár hó alatt a társaság rendes hőse lettem.

Egyszer aztán megtaláltam, a mit nem kerestem: fájdalomaim lassankénti elfogyását: egy örvöngő szerelmet, a mit még kevésbé kerestem.

Hűtlen lettem a boszu eszméjéhez.

Keztem megbarátkozni a gondolat-al, hogy nekem is szabad boldoggá lennem s a holtak hadd nyugodjanak a temető porai között.

Hűtlen lettem hozzátok, drága szeretteim ... nem maradtam büntetlenül.

Olyan volt nekem e szerelem, úgy ha-

Egy kaszinó cseljairól.

(Elnöki megnyitó gyanánt a csiksomlyói olvasókör m. é. decz. 17-én tartott közgyűlésén felolvasva Imets F. Jákó.)

(Vége.)

A mondottakból az következne, hogy nem fölösleges, sőt nagyon kíváncsú újság-olvasmányainkat mennél jobban megválasztanunk. Mint a szorgalmas méh, minden virágból szíhatunk ugyan mézet; de találkozhattunk bennök a darázs mérges fulánkájával is. Legjobb esetben is a jó többé-kevésbé föl van eresztve a selejtesse, az ártalmassal.

Midőn illető óvó gondolataimnak adok kifejezést: nem annyira azért teszem, mintha Önök is ezt így tudnák, vagy pedig kevésbé biznám meg bölcs ítélőtehetségökben; a felhozottakban inkább csak a magam gyengeségemet akarom Önök szíves hozzájárulása által támogattni, meg lévén győződve arról, hogy ha az élet egyéb körülményei közt valahol, ugy különösen a mostani irodalmi termékek olvasásánál szükségünk van az apostol azon tanácsára: „Ne higgyetek minden szellemnek, hanem vizsgáljátok meg a lelkeket, ha vajjon Isten-től vannak-e? mert sok hamis próféta szállott ki a világba. (Sz. János I. lev. 4. f. 1. v.)

Mi volna tehát a teendő? Ha körünk határozottan kimondaná azt, hogy ő egy-szersmind „katholikus“ Kaszinó akar lenni: akkor könnyen feltalálná azon elvet, melyet olvasmányai megválasztásában Ariadne-i fonálképe kövessen; mindig és mindenben kijelölhetné az irányt, mely szerint azokat megítélje; fölláthatná a mértéket, melyet azokra elfogulatlanul alkalmazzon.

Egy ily elv hiányában azonban mit látunk? Azt, hogy olvasnivalónk elég van ugyan, de ha ezen olvasó-asztalon átpillantok, azt látom, hogy 10 hírlapunk közül alig van egy pár, melyekben komolyabb és oly közleményeket találhatnánk, melyeknek elolvasása után igazságért szomjazó keblünk üres, vagy épen séggel sivar nem marad; de mi mégis igazi magyar türelemmel nézzük és nyeljük el azon tulnyomó és kihívó szerepet, melyet saját drága pénzünk árán olvasó-asztalunkon az üzérkedő zsidó, hitetlen szabadkőművesi destructiv és bérenc-sajtó játszik.

Ohajtanék tehát e helyett, vagy legalább, e mellett vagy egy keresztényszellemű hetilapot és jól megválasztott könyvet is!

tott elborult életemre, mint mikor az erdő áthatlan sűrűjébe egy napsugár téved be a lombok között: üdítőleg, fényt, mosolygást támasztva maga körül.

S nem küzdöttem ellene, hagytam magamat általa uraltatni egészen: rabszolgája lettem.

Tavaszi délután volt, napsugaras, fényes, mezőre virágot, illatot, fákra, bokrokra lombokat varázsoló.

En rám is boldogságot hozott. Megtudtam, hogy viszont szerettetem: Ida szeretett.

Oda omlottam lábaihoz s csak csókoltam ruháját és sirtam, zokogtam, olyan boldog valék.

Ő nem sirt; bohónak nevezett. Pedig csak bolond valék!

Milyen nő vala! Szép, mint egy szép ábránd, s. gyújtó, miként a napvilág, ha prizsmán török meg sugara. Hogyne szerettem volna, mikor szeme sugarai lelkem gyújtó lencséjére hulltak.

Tizenhét esztendő pergett le azóta, mind meg annyi elszárgult, élettelen levél életlen korhadó fájáról; átmentem a szenvedések minden iskoláján; de azt a nőt s azt az emléket még mindig hordozom, mint egy nagy terhes átkot, mely megnyugvást nem enged s kikerget a fergeteges viharba: a csel nélküli bolyongásba.

(Folytatása köv.)

2.) Második célja olvasóköriünknek, melyet jelszó gyanánt szintén zászlóján lobogtat: a tanulságos társalgás.

És ez volna legszebb, hatásaiban és eredményeiben is legáldásosabb feladata körünknek. El kell ismernünk, hogy nem mindnyájan vagyunk azon helyzetben, miszerint tágasabb társadalmi szerepre vállalkozhatnánk; s épen azért kellett alakítani ezen kört, mely mindnyájunkat hajított társas érintkezésbe hozhasson. És ezen cél nagyobbára el is van érve.

Egy ilyen társas érintkezésnek előnyös hatásai kiszámíthatlanok. Ez lerontja az előítélet, elfogultság és félreismerés válaszfalait; iskolája a kölcsönös ismerkedés- és bizalomnak; fokozza az egymás iránti tisztteletet; kölcsönös figyelemre és érdeklődésre kötelez; elvonza a kevésbé hasznos foglalkozásoktól; kiragad a sekélyesebb viszonyok közül; felhív a társadalom iránti kötelemtre; irányozza és fenntartja a józan közvéleményt; tágtítja gyakorlati ismeretünket; előkészíti és megértet akorszertű eszmék-, reformok-, mozgalmak- és vállalatokra, melyek valósítását az idő és saját érdekeink is tőlünk megvárják.

Ezen társas czélok az eddiginél nagyobb mértékben elérnének, ha olvasásra szánt időnknek egy részét tanulságos társalgásra, illetőleg az olvasottak fölötti eszmecserére fordítanók. Ezáltal maradóbb hatásuk lennének olvasmányaink, tisztábbak az azokból meríthető tanulságok, s azon czél elérnének, hogy kölcsönösen mennél több olvasmány tartalmával ismerkednének meg.

3.) Harmadik célja kis casinónknak a szellemi üdülés, vagyis szórakozás; ez pedig szintén csaknem oly életűség, mint az álom. Ugyanis huzamos, kivált feszült foglalkozás ellankasztja az érzéket és kimeríti a lelki tehetségeket; ennélfogva úgy a testnek, mint a gyarló test visszahatása folytán a szellemnek is időnkint létezésvételre s üdítő szórakozásra van szüksége. Azonban nem kell felednünk, hogy minden csak a kellő mértékig hasznos.

Tagadhatlan ugyanis, hogy valamint a foglalkozás, kiváltképen pedig a rendszeresen beosztott foglalkozás erősíti és edzi arra hivatott tehetségeinket: úgy a mértéken túli szórakozás — kivált pedig az egyes emberre nézve — valóságos betegség. Egészen másképen van ez az időnkinti társas összejöveteleknél a társalgó-körökben, melyeknek változatossága, kölcsönösége és meghitt barátságos hangulata kiválóan jó hatással van a figyelemre, kedélyre, a testre és lélekre.

Tanusítja ezt a mi körünk is, melynek összejövetelei mind megannyi ünnepélyei az üdülésnek, jótékony elszóródásnak és ártatlan kedélyességnek; és míg ezen kedélyesség, a társas játékok, az azoknál folyó humor, a sértésre nem ezéző tréfa és élez vonzóvá és kedvessé teszik körünket: addig egyszersmind jótékonyan hatnak ezek vissza kis társaságunk szellemére, a lelkek bizalmas és barátságos közeledésére s a külső életbe is átmenő kölcsönös tisztteletre és becsülésre.

Igy valósul aztán mindnyájunkra nézve, a mit igénytelen megnyitóm élére tüztem vala: „Minden igényt betölt, ki vegyít közhasznúval édest.”

Most pedig fogadják, uraim, tanusított figyelmökért köszönetemet. Midőn mindnyájukat szívesen üdvözlöm: van szerencsém olvasóköriünk közgyűlését megnyitottnak nyilvánítani!

Emlékbeszéd

Szöke Károly tanító felett.)*

(A csikmegyei tanító-testület csiki járáskörének 1882. évi december 9-én Ajnádon tartott gyűlésében mondotta Györfal János tanító.)

Mélyen tisztelt tanító-testület!

Kedves pályatársak!

Sötét gondolatok ébrednek lelkemben, midőn a nemzetnek egyik napzámosságát, testületünknek egyik munkás tagját a férfi-kor legszebb tavaszán ott látom nyugodni a temetőben. Hosszu évek óta sejtettük közeledtét ama végzetteljes

percznek, mely az elmúlt 81—82-ik iskolai év április 24-én a felső-szentgyörgyi közs. iskolánál bekövetkezett. Az orvosi tudomány egyhangu ítélete rég előkészítette a csapásra mindazokat, kik közvetlen környezetében éltek, s újabb időben az elhunynak pusztá látása is elegendő volt arra, hogy életbenmaradhatása iránt táplált minden reményünkről lemondjunk; — és mégis midőn, megérkezett a hír, hogy a sejtélem megvalósult, hogy a tudomány által rég jelzett esemény bekövetkezett, hogy a hosszú tusa be van fejezve, és a felső-szentgyörgyi közs. iskolának kitűnő tanítója Szöke Károly többé nincs: a megdöbbenés érzete fogta el kedélyeinket.

Fájt és fájt, hogy a temetőföld, az a végtelen, elválasztott attól a pályatársunktól, ki különbség nélkül mindnyájunknak ki tudta érdemelni tisztteletét és szeretetét. Az élet nagy titka: a halál, egész meghatóan érezteté velünk megfajthatatlan hatalmát, midőn megtörte még azt a szívós, kitartó akaraterőt is, midőn elragadta körünkből népünknek és nemzetünknek egy fáradhatatlan munkását, ki népevelei pályáján annyit szenvedett, annyit türt és nélkülözött, de minden szenvedés és türe daczára, mégis folyvást küzdött és dolgozott az ész és szellem fegyvereivel a haza és jövő nemzedék boldogításán és sohasem lankadt el a maga elé tűzött kötelességek teljesítésében.

Nem lankadt még akkor sem, midőn tanítói nehéz küzdelmeit súlyosabbakká és kínosabbakká tették a sorvasztó betegség fájdalmai. Szemébe nézett a halálnak, mely körülhetetlenül nyújtá feléje kezét, de a mig lelki ereje meg nem tört, nem szüntette meg tanítói tevékenységét.

A természet törvénye szerint az ember csak egy halálnak van alávetve, de ő egy második halálnak is alávetette magát és így kétszer kelle meghalnia, midőn lelkiületének és akaratának parancsszavára hallgatva, a testi vágyak és szenvedélyek ellenállhatlan sokaságán egész élettartama alatt oly megrendíthetetlen bátorsággal, oly dicsőségesen győzedelmeskedett.

E tulajdonság vala igazi erőnye népevelei, néptanítói bölcsességének és dajkálójá ártatlanságának mind haláláig; de végre is az akarat és szenvedély, eme két hatalom, véres harcot víva egymással s az örültség előjeleivel fenyegette, miért is jobbnak látá, a halálban keresni megnyugvást.

Nem csoda tehát, hogy a bánat, a fájdalom oly nagy, oly általános! Azért engedtessek meg nekem a végbucsu előtt kedves kartársaim nevében a hála és kegyelet adóját, habár részben is, leróni s még egy pillantást vetni életére, s habár néhány perczre is, feleleveníteni képzetünkben annak alakját, annak életét, kit e név alatt ismertünk, e név alatt tiszteltünk: Szöke Károly.

(Folyt. köv.)

Mindenféle.

— **Csikmegye alispánja** a járványos betegségek elfojtása tárgyában szigoru rendeletet intézett a községekhöz, szolgabírákhoz és orvosokhoz. „A járványok különféle nemei már évek óta sujtják Csikmegyét — mondja a rendelet — s jelenleg azon szomorú tény következett be, hogy egyszerre csaknem felét ostromolták a ronesóló toroklob, hólyagos himlő, vörheny, bélhagymáz és kanyaró járványok. A veszély ezen oka főleg abban rejlik, hogy a nép a csapást közönnnyel veszi, a fennálló övrendszabályokat nem tartja be s a hivatott közegek közreműködésében nincs meg a czél elérésére multhatlanul szükségelt egyöntetűség, kellő erélyesség. Ennek elhárítása tekintetéből, a járványbizottsággá alakított s a megyei orvosi kar által kibővített megyei közegészségügyi bizottság meghallgatása s a megyei tisztí főorvos véleményezése alapján, a megyei közigazgatási bizottságnak idei december hó 11-én tartott gyűlésében 1254. j. i. b. szám alatt hozott határozata folytán elrendelem a következőket” stb. Itt következnek a szigoru rendszabályok. A rendelet kinyomatott és szétküldetett a megyében. Itt csak azért említettük fel, hogy sokszorosan felhívjuk rá meggyénk értelmes közönségének figyelmét.

— **K.-Vásárhelyt** az idei farsang tartama alatt a következő bálok fognak megtartatni: január 13-án a városi tánczterem bebutorozása végett álarczos tánczvigalom; január 20-án az olvasó-egylet társas estélye; 27-én a kereskedelmi ifjúság elite-bálja; február 3-án az Erzsébet árvaléányház és Stephánie menház álarczos bálja.

— **Sz.-Udvarhely város** restauratiót tartott. Az új évre a krisztkindli a városnak is és azoknak is, kik hivatalokat kaptak, elég megrakottan érkezett meg. A polgármester Kassay F. Ignác, tanácsosok: Kovács Lajos, Demeter Dénes, kapitány Daróczy Imre, városi orvos Dr. Kassay Albert, pénztárnok Virág József, számvető Szabó Dániel, iktató Rápolti Károly személyében választott meg. A jegyző Liszkay Károly maradt, a régi. Erős küzdelem a két orvosjelölt, Dr. Mezei Ödön és Dr. Kassay Albert között volt csupán, kik közül a megválasztott 8 szavazattal győzött. A választáshoz szerencsét kívánhatunk, bárha nem hallgathatjuk el annak kifejezését, hogy az egyetlen egy ellenzéki elemnek ily tüntető mellőzését Szemerjay ur személyében nem tarthatjuk sem méltányosnak, sem üdvösnek. Nem méltányos, mert alkotmányos formák követése mellett valakit csak azért, mert más elvekben hiszi a közállapotok orvosszertét feltalálhatni, nem szokás elmellőzni, s mert valaki lehet politikai elveinek különbözése daczára is igen jó és buzgó hivatalnok, a mint Szemerjay ur azt évek során át megmutatta. A polgármesternek s a census elnökének lett volna kötelessége a méltányosság eme követelményének eleget tenni, egyfelől: mert a polgárság érdeke is már tisztán politikai szempontokból is azt követeli, és másfelől: mert a kedélyek elbékéltetésére is ezáltal közrehatnak vala. Ily tisztí karhoz, mely a születési vajadásokból immár politikai előítéletekkel kel ki s mely épen azért általános kedveltségnek nem örvendhet, hogyan ne férne később-hátrább a részrehajlás vádjá és bizalmatlanság? Egyébiránt facta loquuntur; majd meglátjuk.

— **E hírekkel kapcsolatban** megemlítjük, hogy a belügyi kormányzat Udvarhelymegye részére három közigazgatási joggyakornokság rendszeresítését engedélyezte. E három, mint már a fama véli, Gyarmathy Dezső, Forczat Antal tudorjelöltek és Budai Gábor ügyvédjelölt által töltetnék be. Bár úgy lenne!

— **A marhavész, vagy: miképen lesz kicсібől nagy dolog?** A sómezei vesztegintézet igazgatója egy éjszaka rosszat álmodván, egy táviratot intézett a kormányhoz, hogy Romániában Gorzafalván állítólag két marha elhullott marhavészben, mire a kormány azonnal szoros határozatokat rendelt el; katonaság szállt ki a vesztegintézethez a határ őrzése végett, de ezen ellenőrzés, tudja az Isten minő okból, pár nap alatt megszűnik; a katonaság visszatér és a helyett a határszéli községek vétetnek szoros zár alá. A megyei vészbizottság megalakult s a kiküldött fő- és al-állatorvosok fontoskodó arcokkal utazták be az egész vidéket, újabb meg újabb rendeleteket osztva s a legkisebb hibákat körülhetetlenül büntetve. Sehol sincs oly nagy szükség az elővigyázati rendszabályokra, mint a marhavészes eseteknél, de mikor közel 4 heti zárlat után a megye északi felében egyetlen egy kór-eset sem merült fel, sőt még az sincs bebizonyítva, hogy Romániának meggyénkel határos részében tényleg van-e marhavész: ezen temérdek óvintézkedést tulságosnak találjuk. Mig nálunk K.-Vásárhelyt csaknem egészen be van szüntetve a közlekedés, addig Brassóban a száz atyafiak pompás baromvásárokat tartanak, jól lehet Romániának azon részében, mely Brassómegyével határos, a marhavész csakugyan dühöng. Szükségtelennek tartjuk felsorolni azon tömérdek károkat, melyek úgy a várost, mint az egész felső vidéket, községeket és egyeseket a közlekedés ily módon való megrendszabályozásával sujtják; hanem azt bátran el merjük mondani, hogy ezen állapot, ha sokáig így fog tartani, több kárt okoz, mintha a marhavész csakugyan kiűtött volna.

— **Virágzásnak indult erdő.** Kovásznán a kövecses nevű oldalon, különösen az oly helyeken, hol a nap sütni szokott, roppant sok vad borostyán volt teljesen kivirágozva december első hetében. Félni lehet, hogy igaznak bizonyul azon székely közmondás, hogy „sáros karácsony, havas husvét”.

— **Hymen.** Dávid Gyula k.-vásárhelyi kereskedő folyó hó 22-én tartja esküvőjét gyergyószentmiklósi Zakariás Zakariásné kedves leányával: Marival. Szerencsét kívánunk!

— **Sz.-Udvarhelyt** a fekete himlőnek esett egy gyermek áldozatául. Hivatalos tagadásokkal szemben e hír erősen tartja magát. Hathatós övrendszabályokat kérünk.

— **Csik-Szentdomokosról** írják nekünk, hogy az ott levő vadásztársaság az 1882. év folytán 1 medvét és 8 farkast lött le, részint hajtóvadászatok alkalmával, részint más alkalmakkal. A farkasok maig is garázdálkodnak. Folyó hó 2-án ismét négy kecskét faltak fel. A múlt évben Gy.-Tekerőpatak és Cs.-Szenttamás községek 10—10 frt, Csik-Szentdomokos község pedig 32 frt jutalomban részesítette a vadászokat, miért Kedves István ur -- ki velünk a fennebbiek között -- köszönetet mond említett községek előjáróságainak.

— **Curiosum.** L. J. kézdivásárhelyi lakos ezelőtt 20 évvel az izraelita hitet elhagyván, keresztényné lett s mint a r. kath. anyaszentegyház új hibe, be lett vezetve az anyakönyvbe és most, 50 éves korában, azon mulatságos eset történt meg vele, hogy... kiűrták katonának.

— **A „székelyudvarhelyi korcsolyázó-egyesület”** folyó évi január hó 20-án a megyeháza termeiben zártkörű tánczvigalmat rendez. Rendezők: Koncz Ármán, elnök. Dr. Kádbéb Ferencz, jegyző. Gyertyánffy Albert, pénztárnok. Fegyverneki Sándor, Dr. Kassay Albert, Kovalitzky Antal, Riemer Ede, Dr. Ráczkövi Samu, Sóó Gáspár, Szobottka Rezső Stummer Gusztáv, Tinz Rezső. Belépő-jegyek ára személyenkint 1 frt o.m. ért. Kezdeté 8 órákor. A t. hölgyek kéretnek minél egyszerűbben megjelenni!

— **Vadászkaland.** K. faluban X. ügyvéd ur tudomására hozza egyik szenvedélyes vadásznak, hogy a város végén lévő szalmakazaljaiban két gyönyörű róka tanyát ütött. Nem is kellett több Y. vadász urnak; rögtön összehívta a vadász-compániát s élénk eszmecsere után el lön határozva, hogy egy nagyszabású lest kell tartani. A lesben csak illetékes körök jelenhettek meg. Az Y. ur által bemutatott s csupa vadász-tactica- s practicában bővelkedő hadi terv élénk helyesléssel mindenki által elfogadtatott. Mohó kíváncsisággal várta a társaság az említett vadak megjelenését. T. vadász ur, mint egyik legjobb lövő, a kadal tetejében foglalt állást egy messzelátóval; sikerült is neki mindkét vadat elejteni. Az érdem azonban mindenestre Y. urat illeti, mert az eredmény csak az ő mély planumának volt köszönhető. Vig poharazás és pipasó mellett eltárgyalták az egész lest. No hanem volt bámulkozás, midőn a róka-nyuzó kijelentette lehető rövidséggel, hogy ő bizony engedelmet kér a ngos uraktól, de ő csak róka-nyuzó. Y. ur összehitta a vadász-compániát s konstataáltak, hogy ők bizony nem rókára, hanem két szelid házörző komondorra tartottak lest. Tableaux.

— **A marosvásárhelyi társalgó-egylet tisztí kara az 1883-ik évre.** Elnök Br. Apor Károly, alelnökös Bihari Sándor, Dr. Antal László kir. tanácsos, titkárok Csontos Olivér ügyvéd, Sándor Kálmán kir. táblai fogalmazó, háznagy Szöllősi Sámuel, pénztárnok Dr. Kornhoffer Lajos, könyvtárnok Gyárfás József, ügyvéd Csongvay Lajos. 20 választmányi tag: Hajnal József, Burdács Alajos, Janki Lajos honvéd alezredes, Groszschmid Zsigmond cs. kir. őrnagy, Dr. Csiki József, Csurgay Béla, Deési Farkas, Fekete Gábor, Gecző János, Kovács Samu polgármester, Illyés Károly, Kovács Ferencz apát, Pál Károly, Sebestyén Mihály, Schneider József, Szentiványi Gyula, Szabó János, Sándor László alispán, Urr György, Vas Tamás.

— **Helyreigazítás.** A „Magyar tanítók országos árvaléház”-ra befolyt adományokról lapunk múlt évi 126-ik számában közölt kimutatásból kimaradt Szász Károly eszmizma neve, ki 50 krral járult a nevezett czélhoz.

— **Kézdi-Vásárhelyt** a könyvnyomda feletti emeleti helyiség lakásnak, továbbá a „Hungária” című helyiség üzlet, esetleg korcsmahelyiségnek kiadó. Ertekezhetni Kézdi-Vásárhelyt, lapunk kiadóhivatalában.

*) Térhiány miatt késétt.

Szerk.

